

UNIE NOORD, DIVISIE HAVO-VWO

VESTIGING Lyceum Kralingen

Eindexamenreglement

2018-2019

Deel: HAVO

INLEIDING

Dit eindexamenreglement, samen met het bijbehorende Programma van Toetsing en Afsluiting, bevat alle regels en bepalingen welke betrekking hebben op het eindexamen.

Onder eindexamen wordt daarin verstaan de combinatie van schoolexamen (SE) en centraal examen (CE). Voor een aantal vakken beperkt het eindexamen zich tot een schoolexamen.

In dit reglement zijn bepalingen verwerkt uit het Eindexamenbesluit V.W.O.-H.A.V.O.-M.A.V.O.-V.B.O.

De tekst van dit besluit is verkrijgbaar bij:

S.D.U. Uitgeverij
Christoffel Plantijnstraat 2
Postbus 20014
2500 EA DEN HAAG
Tel. 070 - 3789880

De tekst van het eindexamenbesluit staat te lezen op het Examenblad (www.eindexamen.nl).

Op de school is genoemd besluit desgewenst voor belanghebbenden ter inzage.

BEGRIPPENLIJST

- Directeur: vestigingsdirecteur Lyceum Kralingen
- Examencommissie: de commissie die verantwoordelijk is voor het examen; de examencommissie bestaat uit twee leden: de voorzitter (tevens directeur) en de examensecretaris.
- Examinator: degene die belast is met het afnemen van het eindexamen
- Kandidaat: een ieder die door het bevoegd gezag tot een eindexamen wordt toegelaten

EXAMENREGLEMENT VOOR DE AFDELING HAVO

Het bestuur van de Stichting LMC Rotterdam, optredend als bevoegd gezag voor Unie Noord, divisie HAVO-VWO, vestiging Lyceum Kralingen,

- uitvoering gevend aan het Eindexamenbesluit VWO-HAVO-MAVO-VBO;
- gelezen hebbend het advies van de directeur en de docenten-examinatoren van de school:

bepaalt dat tijdens de Tweede Fase aan de leerlingen van de school de gelegenheid wordt geboden eindexamen HAVO af te leggen in de vakken, zoals die genoemd staan in het Programma van Toetsing en Afsluiting;

en besluit dat met ingang van 1 oktober 2010 het reglement van het eindexamen HAVO wordt vastgesteld als volgt:

DEEL 1 HET SCHOOLEXAMEN (SE)

Artikel 1.1 Positiebepaling van het Examenreglement

1. Mocht dit reglement in enig opzicht in strijd blijken met het in de preambule genoemde Eindexamenbesluit, dan prevaleert het Eindexamenbesluit.
2. In alle gevallen waarin het in de preambule genoemde Eindexamenbesluit of dit Examenreglement niet voorziet, beslist de directeur of diens plaatsvervanger.

Artikel 1.2 Inhoud van het schoolexamen

1. Het SE bestaat uit een examendossier. Dit is het geheel van de onderdelen van het SE, gedocumenteerd in de vorm van een uitgebreide lijst van cijfermatige en andersoortige beoordelingen.
2. Het SE omvat tevens een profielwerkstuk. Dit is een werkstuk, een presentatie daaronder begrepen, waarin op geïntegreerde wijze voor het profiel relevante kennis, inzicht en vaardigheden aan de orde komen.

Het profielwerkstuk heeft betrekking op tenminste één groot vak (tenminste 320 studielasturen) dat deel uitmaakt van het gekozen vakkenpakket. Bedoeld vak mag behalve uit het profieldeel ook afkomstig zijn uit het gemeenschappelijk deel of het vrije deel.

Artikel 1.3 Perioden van het schoolexamen

1. Het SE wordt afgenomen in minimaal twee perioden waarvan de data ruim van te voren bekend worden gemaakt.
2. Elke periode kan met enkele dagen uitgebreid worden i.v.m. roostertechnische en/of onvoorziene omstandigheden. Ook kunnen toetsen buiten de SE-perioden worden afgenomen. Dergelijke afwijkingen worden in het Programma van Toetsing en Afsluiting vermeld bij de programma's voor het SE van de betrokken vakken.

3. In het Programma van Toetsing en Afsluiting wordt aangegeven welke onderdelen van het examenprogramma deel uitmaken van het SE, de verdeling van de examenstof over de toetsen van het SE, de wijze waarop het SE plaatsvindt, alsmede de regels die aangeven op welke wijze het cijfer voor het SE voor een kandidaat tot stand komt.

Artikel 1.4 Gang van zaken bij het schoolexamen

1. Bij de afname van schriftelijke SE-toetsen is tenminste 1 surveillant aanwezig.
2. Bij de inzage van materiaal voor mondelinge SE-toetsen is, indien wenselijk, tenminste 1 surveillant aanwezig.
3. Bij mondelinge SE-toetsen zijn ofwel naast de examinator een of meer bijzitters aanwezig, of van de toets wordt een opname gemaakt.
4. SE-practica vinden plaats onder toezicht van de examinator.
5. De kandidaten dienen tenminste 5 minuten voor aanvang van een SE-sessie in de examenruimte aanwezig te zijn.
6. Kandidaten mogen geen jassen, tassen, communicatieapparatuur, geluidsdragers en dergelijke meenemen in de examenruimte.
7. Kandidaten die te laat komen, mogen tot uiterlijk een kwartier na de aanvang van een SE-sessie in de examenruimte worden toegelaten. Zodra in de examenruimte is begonnen met het uitdelen van de opgaven worden geen kandidaten meer toegelaten tot deze ruimte. Nadat een kwartier verstreken is sinds het officiële tijdstip van aanvang, zoals vermeld in het SE-toetsrooster, worden de laatkomers als groep toegelaten tot de examenruimte. Een uitzondering op deze regel vormen de luistertoetsen van de taalvakken en mondelinge toetsen.

Na het begin van een luistertoets, worden geen kandidaten meer tot de examenruimte toegelaten. Een kandidaat die te laat is, wordt verwezen naar een herkansing (art.1.7). Na het verstrijken van de tijd die voor een mondelinge toets was ingeroosterd, wordt ook deze kandidaat verwezen naar een herkansing conform artikel 1.7.
8. Bij SE-sessies anders dan mondelinge toetsen mogen kandidaten de examenruimte eerst verlaten een half uur na aanvang van de sessie.
9. Het is de kandidaten niet geoorloofd, zich zonder toestemming van de surveillant buiten de examen- of inzageruimte te begeven.
10. Het werk wordt gemaakt op door de school gewaarmerkt papier. Alleen door de school gewaarmerkt papier mag als kladpapier worden gebruikt.
11. Het werk wordt geschreven in inkt. Het gebruik van potlood is slechts toegestaan bij het maken van tekeningen, diagrammen en grafieken.

Het gebruik van Tipp-ex of vergelijkbare correctiemiddelen is in geen enkel geval toegestaan.
12. De kandidaat plaatst op het SE-werk zijn naam en examenummer.
13. Omtrent de opgaven van het SE worden geen mededelingen of inlichtingen aan de kandidaten verstrekt door anderen dan de examinator.
14. Op het werk geeft de kandidaat aan hoeveel bladen er worden ingeleverd. Tevens voorziet hij elk blad van een nummer.

15. Door het inleveren van het werk geeft de kandidaat aan de SE-toets te hebben beëindigd. Heeft hij een deel van de opgaven over het hoofd gezien, dan kan hij er geen aanspraak op maken deze of soortgelijke opgaven later opnieuw voorgelegd te krijgen.
16. Het is de kandidaten niet geoorloofd op enigerlei wijze de voorgelegde toetsvragen en de antwoorden daarop buiten de examenruimte te brengen voordat de sessie is beëindigd doordat de laatste kandidaat het werk heeft ingeleverd.

Artikel 1.5 Hulpmiddelen

1. Overzichten van hulpmiddelen die bij het SE gebruikt mogen of moeten worden, zijn opgenomen in het Programma van Toetsing en Afsluiting, of worden tijdig voor de desbetreffende zittingen aan de kandidaten meegedeeld.
2. Het is de kandidaten niet toegestaan boeken of andere dan de in lid 1 bedoelde hulpmiddelen mee te nemen in de examenruimte.

Artikel 1.6 Onregelmatigheden

1. Indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het schoolexamen, dan wel ten aanzien van een aanspraak op vrijstelling, aan enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt, kan de directeur maatregelen nemen. Indien de directeur besluit tot het nemen van een maatregel, doet hij dit conform de uitspraak van een commissie bestaande uit de teamleider of diens plaatsvervanger, de examensecretaris en de examinerator in het desbetreffende vak. Na de kandidaat en eventueel een van de surveillanten gehoord te hebben, besluit deze commissie met eenvoudige meerderheid van stemmen.

Wanneer de kandidaat door de commissie wordt gehoord, kan hij zich laten bijstaan door een door hem aan te wijzen meerderjarige.
2. De maatregelen bedoeld in het eerste lid, die al dan niet in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, zijn:
 - a. het toekennen van het cijfer 1 aan een SE-toets; herkansing is dan niet mogelijk.
 - b. het ontzeggen van de (verdere) deelname aan één of meer SE-sessies,
 - c. het ongeldig verklaren van één of meer reeds afgelegde SE-toetsen.
3. De directeur deelt zijn beslissing mede aan de kandidaat, zo mogelijk mondeling en in ieder geval schriftelijk. De schriftelijke mededeling wordt tegelijkertijd in afschrift toegezonden aan de inspectie, alsmede aan de ouders/verzorgers of voogden van de kandidaat indien deze minderjarig is.
4. De kandidaat kan tegen een beslissing van de directeur in beroep gaan bij de Commissie van Beroep voor de Examens van LMC Rotterdam. Het beroep wordt binnen drie dagen, daaronder niet begrepen zondagen en algemeen erkende en christelijke feestdagen, nadat de beslissing schriftelijk ter kennis van de kandidaat is gebracht, schriftelijk bij de Commissie van Beroep ingesteld. De commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken op het beroep, tenzij zij de termijn met redenen omkleed verlengd heeft met ten hoogste twee weken. De commissie stelt bij haar beslissing zo nodig vast op welke wijze de kandidaat alsnog in de gelegenheid zal worden gesteld het schoolexamen geheel of gedeeltelijk af te leggen. De commissie deelt haar beslissing schriftelijk mede aan de kandidaat, aan de ouders voogden of verzorgers van de kandidaat indien deze minderjarig is, aan de directeur en aan de inspectie.
5. De samenstelling van de Commissie van Beroep wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is op de school desgewenst voor belanghebbenden ter inzage.

6. Het adres van de Commissie van Beroep luidt:
- Commissie van Beroep voor de Examens van LMC Rotterdam
Postbus 23485
3001 KL ROTTERDAM

Artikel 1.7 Ziekte en verzuim

1.7 ziekte en verzuim

1.7.1

Indien een kandidaat door ziekte een schoolexamen mist, kan deze toets worden ingehaald na overleggen van een officiële, op recente datum gestelde en ondertekende verklaring van doktersbezoek.

1.7.2 Wanneer een kandidaat door andere oorzaken niet aan een SE-sessie kan deelnemen of te laat bij een SE-sessie arriveert, wordt hij verwezen naar een herkansing. Indien dit leidt tot een onrechtvaardige behandeling behoudt de directeur, gehoord hebbend de examensecretaris, zich het recht voor anders te besluiten.

Een aldus ingehaalde (1.7.1 en 1.7.2) toets kan later niet meer worden herkanst.

Herkansingen en inhaaltoetsen worden per periode op een en dezelfde dag afgenomen.

Artikel 1.8 Inleverdata

Inleverdata, genoemd in het Programma van Toetsing en Afsluiting, zijn bindend. Als een kandidaat deze datum overschrijdt, wordt dit beschouwd als een onregelmatigheid en treedt artikel 1.6 in werking.

Artikel 1.9 Cijferberekening

Voor ieder vak worden in het SE door de examiner twee of meer cijfers toegekend. Vooraf maakt de examiner in het Programma van Toetsing en Afsluiting de gewichtsverhouding van deze cijfers bekend. Alle cijfers zijn getallen van 1 tot en met 10 of de tussenliggende getallen met één decimaal. Voor elk vak ontstaat zo een eindcijfer dat eventueel het gewogen gemiddelde van de samenstellende onderdelen is.

Artikel 1.10 Vaststelling en bekendmaking van de resultaten

Toegekende SE-beoordelingen worden door de examiner zo spoedig mogelijk na afloop van een SE-onderdeel schriftelijk aan de kandidaten meegedeeld. Genoemde beoordelingen kunnen zowel cijfermatig als niet cijfermatig zijn. Voor niet cijfermatige beoordelingen bestaat de keuze uit "naar behoren", "voldoende" of "goed".

De eindcijfers van het SE worden door of namens de examensecretaris schriftelijk aan de kandidaten meegedeeld vóór het begin van het centraal examen.

Artikel 1.11 Herkansingen en herexamens

1. In 4 HAVO kan door een kandidaat na afloop van elk van de centraal georganiseerde SE-toetsperiodes in totaal 2 herkansbare SE-toetsen uit de toetsweek van die periode worden herkanst. Praktische opdrachten en opdrachten die deel uit maken van het handelingsdeel kunnen niet worden herkanst.
In 5 HAVO kan door een kandidaat na afloop van elk van de drie centraal georganiseerde SE-toetsperiodes in totaal 1 herkansbare SE-toets uit die periode worden herkanst. De CITO-kijk-luistertoetsen voor de moderne vreemde talen worden hierbij gerekend tot toetsperiode II. Praktische opdrachten en opdrachten die deel uit maken van het handelingsdeel kunnen niet worden herkanst.
2. Inhalen van een gemiste SE-toets telt als herkansing. Toetsen waarvan in het PTA is aangegeven dat ze niet herkansbaar zijn, kunnen wel worden ingehaald. Een toets kan nooit vaker dan 1 maal worden herkanst. Een gemiste toets die is ingehaald, kan later niet ook nog worden herkanst.
3. Indien de kandidaat in een bepaald leerjaar voor een of meer vakken, die worden afgesloten met een schoolexamen, een eindcijfer lager dan 6 heeft behaald, is hij gerechtigd in één van die vakken herexamen te doen. Deze mogelijkheid is per leerjaar eenmalig en het desbetreffende herexamen wordt niet meegeteld als herkanste toets. Genoemd herexamen heeft betrekking op de herkansbare onderdelen van de stof en wordt in principe in één zitting afgenomen. De stof van het herexamen en de wijze waarop het hiervoor behaalde cijfer meetelt bij het vaststellen van het nieuwe eindcijfer, wordt vooraf schriftelijk door de examinerator aan de kandidaat en aan de examensecretaris meegedeeld.
4. Bij alle hierboven genoemde herexamens en herkansingen geldt dat het hoogste behaalde cijfer het definitieve cijfer wordt.
5. Een kandidaat kan uitgesloten worden van herkansingen als deze minder dan 90% van de lestijd aanwezig is geweest. Ouders en leerling dienen tijdig schriftelijk geïnformeerd te zijn over de absentie, zodat verbetering mogelijk is.
6. Herkansingen en inhaaltoetsen worden per periode op een en dezelfde dag afgenomen.
7. 5-HAVO leerlingen kunnen aan het einde van SE3 is er nog een bezemherkansing maken. Deze herkansing omvat voor elk vak de examenstof. Voor de talen is het leesvaardigheid. Het herkansbare cijfer van SE1, SE2 of SE3 kan vervangen worden door het cijfer van de bezemherkansing.

Artikel 1.12 Inzage examenwerk

1. Uitsluitend na verkregen toestemming van de examensecretaris kan aan een kandidaat inzage gegeven worden van het door hem gemaakte schriftelijke schoolexamenwerk. De betrokken examinerator is bij die inzage aanwezig.
2. Het door de kandidaten gedurende een schooljaar gemaakte schoolexamenwerk wordt tenminste tot twee weken na de aanvang van het volgende schooljaar bewaard door de directeur. Zo spoedig mogelijk na het verstrijken van een schooljaar wordt een SE-cijferlijst aan de kandidaten voorgelegd. Na ondertekening voor akkoord van deze SE-cijferlijst door de kandidaat is de school gerechtigd al het tot dan toe gemaakte schoolexamenwerk te vernietigen, tenzij een beroep is gedaan op artikel 1.12.3.
3. Na ondertekening van de SE-cijferlijst kunnen werkstukken, scripties en dergelijke door de auteurs worden opgevraagd. Twee weken na aanvang van het nieuwe schooljaar is de school gerechtigd scripties, werkstukken e.d. onaangekondigd te vernietigen.

Artikel 1.13 Afwijkende vorm van examineren

1. De directeur kan toestaan dat een lichamelijk of geestelijk gehandicapte kandidaat het schoolexamen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de directeur de wijze waarop het examen zal worden afgelegd. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.
2. De directeur kan een kandidaat die met inbegrip van het schooljaar waarin hij eindexamen aflegt ten hoogste zes jaren onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is, met betrekking tot het vak Nederlandse taal en letterkunde of tot enig vak waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is, een verlenging van de duur van de toets van het schoolexamen met ten hoogste 30 minuten.

DEEL 2 HET CENTRAAL EXAMEN (CE)

Artikel 2.1 Positiebepaling van het Examenreglement

1. Mocht dit reglement in enig opzicht in strijd blijken met het in de preambule genoemde Eindexamenbesluit, dan prevaleert het Eindexamenbesluit.
2. In alle gevallen waarin het in de preambule genoemde Eindexamenbesluit of dit Examenreglement niet voorziet, beslist de directeur of diens plaatsvervanger.

Artikel 2.2 Tijdvakken van het centraal examen

Het CE kent drie tijdvakken. Het tweede en derde tijdvak dienen voor het inhalen van gemiste examenonderdelen van het eerste tijdvak (art.2.7) of voor het doen van herkansingen (art.2.11). In het derde tijdvak kunnen slechts examens worden afgenomen door de staatsexamencommissie.

Artikel 2.3 Inschrijving voor het examen

Voor 1 oktober van het cursusjaar waarin het CE plaatsvindt, bepalen de kandidaten in welke vakken zij examen wensen af te leggen.

Artikel 2.4 Gang van zaken bij het centraal examen

1. Bij CE-sessies is per 35 kandidaten tenminste 1 surveillant in de examenruimte aanwezig met een minimum van 2.
2. De kandidaten dienen tenminste 10 minuten voor aanvang van een CE-sessie in de examenruimte aanwezig te zijn.
3. De kandidaten mogen geen jassen, tassen, communicatieapparatuur, geluidsdragers en dergelijke meenemen in de examenruimte.
4. Kandidaten die te laat komen, mogen tot uiterlijk een half uur na de aanvang van een CE-sessie in de examenruimte worden toegelaten.
5. Bij CE-sessies mogen kandidaten de examenruimte eerst verlaten een uur na aanvang van de sessie.

6. Het is de kandidaten niet geoorloofd, zich zonder toestemming van de surveillant buiten de examenruimte te begeven.
7. Het werk wordt gemaakt op door de school gewaarmerkt papier. Alleen door de school gewaarmerkt papier mag als kladpapier worden gebruikt.
8. Het werk wordt geschreven in inkt. Het gebruik van potlood is slechts toegestaan bij het maken van tekeningen, diagrammen en grafieken. Het gebruik van Tipp-ex of vergelijkbare correctiemiddelen is in geen enkel geval toegestaan.
9. De kandidaat plaatst op het CE-werk zijn naam en examenummer.
10. Omtrent de opgaven van het CE worden geen mededelingen of inlichtingen van welke aard of door wie ook aan de kandidaten verstrekt.
11. Door het inleveren van het werk geeft de kandidaat aan de CE-toets te hebben beëindigd. Op het werk geeft de kandidaat aan hoeveel bladen er worden ingeleverd. Tevens voorziet hij elk blad van een nummer.
12. Het is de kandidaten niet geoorloofd op enigerlei wijze de voorgelegde vragen en de antwoorden daarop buiten de examenruimte te brengen voordat de sessie is beëindigd doordat de laatste kandidaat het werk heeft ingeleverd.

Artikel 2.5 Hulpmiddelen

1. Overzichten van hulpmiddelen die bij het CE gebruikt mogen of moeten worden, worden opgenomen in het Programma van Toetsing en Afsluiting, dan wel tijdig voor de desbetreffende examensessies aan de kandidaten meegedeeld.
2. Het is de kandidaten niet toegestaan boeken of andere dan de in lid 1 bedoelde hulpmiddelen met zich mede te nemen in het examenlokaal.

Artikel 2.6 Onregelmatigheden

1. Indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het centraal examen, dan wel ten aanzien van een aanspraak op vrijstelling, aan enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt, kan de directeur maatregelen nemen. Indien de directeur besluit tot het nemen van een maatregel, doet hij dit conform de uitspraak van een commissie bestaande uit de teamleider of diens plaatsvervanger, de examensecretaris en de examinerator in het desbetreffende vak. Na de kandidaat en eventueel een van de surveillanten gehoord te hebben, besluit deze commissie met eenvoudige meerderheid van stemmen.

Wanneer de kandidaat door de commissie wordt gehoord, kan hij zich laten bijstaan door een door hem aan te wijzen meerderjarige.
2. De maatregelen bedoeld in het eerste lid, die al dan niet in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, zijn:
 - a. het toekennen van het cijfer 1 aan een onderdeel van het CE,
 - b. het ontzeggen van de (verdere) deelname aan één of meer CE-sessies,
 - c. het ongeldig verklaren van één of meer reeds afgelegde CE-onderdelen,
 - d. het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in door de directeur aan te wijzen onderdelen.

Dit hernieuwd examen wordt afgelegd in het volgende tijdvak van het CE. In voorkomende gevallen worden deze onderdelen afgenomen door de staats examencommissie (art. 2.7.3 en art. 2.7.4).

3. De directeur deelt zijn beslissing mede aan de kandidaat, zo mogelijk mondeling en in ieder geval schriftelijk. In de schriftelijke mededeling wordt tevens gewezen op het bepaalde in het voorgaande artikel. De schriftelijke mededeling wordt tegelijkertijd in afschrift toegezonden aan de inspectie, alsmede aan de ouders/verzorgers of voogden van de kandidaat indien deze minderjarig is.
4. De kandidaat kan tegen een beslissing van de directeur in beroep gaan bij de Commissie van Beroep voor de Examens van LMC Rotterdam. Het beroep wordt binnen drie dagen, daaronder niet begrepen zondagen en algemeen erkende en christelijke feestdagen, nadat de beslissing schriftelijk ter kennis van de kandidaat is gebracht, schriftelijk bij de Commissie van Beroep ingesteld. De commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken op het beroep, tenzij zij de termijn met redenen omkleed verlengd heeft met ten hoogste twee weken. De commissie stelt bij haar beslissing zo nodig vast op welke wijze de kandidaat alsnog in de gelegenheid zal worden gesteld het eindexamen geheel of gedeeltelijk af te leggen. De commissie deelt haar beslissing schriftelijk mede aan de kandidaat, aan de ouders/verzorgers of voogden van de kandidaat indien deze minderjarig is, aan de directeur en aan de inspectie.
5. De samenstelling van de Commissie van Beroep wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is voor belanghebbenden desgewenst op de school ter inzage.
6. Het adres van de Commissie van Beroep luidt:

Commissie van Beroep voor de Examens van LMC Rotterdam

Postbus 23485 3001 KL ROTTERDAM

Artikel 2.7 Ziekte en verzuim

1. Wanneer een kandidaat om gezondheidsredenen niet aan het CE kan deelnemen, moet dit onmiddellijk - in ieder geval vóór de aanvang van dat examenonderdeel - bericht worden aan de directeur of de examensecretaris.
2. De kandidaat die om een geldige reden, ter beoordeling van de directeur, niet in staat is het SE voor één of meer vakken tijdig af te ronden, wordt voor het CE in die vakken verwezen naar het tweede en eventueel naar het derde tijdvak.
3. Indien een kandidaat om een geldige reden, ter beoordeling van de directeur, is verhinderd bij één of meer onderdelen van het CE van het eerste tijdvak van het CE tegenwoordig te zijn, wordt hem in het tweede tijdvak van het CE de gelegenheid gegeven het CE te voltooien. Bij deze gelegenheid kunnen ten hoogste twee toetsen worden afgelegd.
4. Indien een kandidaat in het tweede tijdvak van het CE evenzeer verhinderd is, of wanneer hij het CE in het tweede tijdvak niet kan voltooien, wordt hij in de gelegenheid gesteld in het derde tijdvak van het CE ten overstaan van de staatsexamencommissie zijn eindexamen te voltooien.

Artikel 2.8 Toelating tot het centraal examen

1. Aan het CE mag pas worden deelgenomen nadat het SE is afgerond. Dit betekent dat de in het PTA beschreven onderdelen die becijferd dienen te worden van een cijfer zijn voorzien en dat de onderdelen van het handelingsdeel de kwalificatie "naar behoren" moeten hebben. De inspectie van het onderwijs hanteert een uiterste datum waarop scholen de kandidaten voor het CE moeten hebben opgegeven.

Na het verstrijken van deze datum zijn kandidaten die het SE nog niet hebben afgerond niet meer toelaatbaar voor het CE.

2. In afwijking op het eerste lid geldt dat de kandidaat uiterlijk een week voor de vaststelling van de uitslag van het centraal examen de vakken CKV en LO dient te hebben afgerond en daarvoor een waardering "goed" of "voldoende" te hebben gekregen. Blijft de kandidaat op dit punt in gebreke dan is hij gezakt voor het examen ongeacht de overige behaalde resultaten.

Artikel 2.9 Cijferberekening

1. Voor ieder vak worden in het SE door de examinerator twee of meer cijfers toegekend. Vooraf maakt de examinerator in het Programma van Toetsing en Afsluiting de gewichtsverhouding van deze cijfers bekend. Alle cijfers zijn gehele getallen van 1 tot en met 10 of de tussenliggende getallen met één decimaal. Voor elk vak ontstaat zo een SE-eindcijfer dat eventueel het gewogen gemiddelde van de samenstellende onderdelen is.
2. De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg de score voor het CE vast. Daarbij gebruiken zij de officiële (door de landelijke examencommissie vastgestelde) scoreschaal.
3. Na ontvangst van de door de landelijke examencommissie vastgestelde omzettingstabel van score naar cijfer wordt door de examensecretaris de voor een vak vastgestelde score omgezet in een cijfer uit de reeks van 1 tot en met 10 of de tussenliggende getallen met één decimaal.
4. Het eindcijfer voor alle vakken van het eindexamen wordt uitgedrukt in een geheel getal uit de reeks 1 tot en met 10. De examensecretaris bepaalt het eindcijfer voor een vak op het rekenkundig gemiddelde van het cijfer voor het SE en het cijfer voor het CE. Is dit gemiddelde niet een geheel getal, dan wordt het, indien het getal gevormd door de cijfers achter de komma 45 of minder is, naar beneden afgerond en indien dit 50 of meer is, naar boven afgerond, in beide gevallen tot een geheel getal.
5. Indien in een vak geen CE wordt afgenomen, wordt het in lid 1 genoemde SE-eindcijfer afgerond op een geheel getal uit de reeks 1 tot en met 10.

Artikel 2.10 Vaststelling en bekendmaking van resultaten en uitslag

1. Aan de kandidaten wordt van geen enkel onderdeel van het CE het cijfer meegedeeld voordat de officiële examenuitslag is bepaald en aan de kandidaten is overgebracht.
2. 1. De kandidaat is geslaagd indien hij:
 - a. voor al zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer een 6 of meer heeft behaald, of
 - b. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, of
 - c. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 4 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald en het gemiddelde van de eindcijfers tenminste 6,0 bedraagt, of

d. voor twee van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 heeft behaald dan wel voor één van de vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld als eindcijfer een 4 en voor één van deze vakken als eindcijfer een 5 heeft behaald, en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald en het gemiddelde van de eindcijfers tenminste 6,0 bedraagt.

2. In aanvulling op de in lid 1 gestelde eisen geldt voorts dat geen van de eindcijfers van

onderdelen genoemd in artikel 2.10.3 lager is dan 4 en dat de vakken culturele en kunstzinnige vorming en lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel van elk profiel zijn beoordeeld als “voldoende” of “goed”.

3. Bij de uitslagbepaling volgens artikel 2.10.2 wordt het gemiddelde van de eindcijfers van maatschappijleer en van het profielwerkstuk aangemerkt als het eindcijfer van één vak.

Voor het profielwerkstuk wordt een cijfer gegeven dat is afgerond op een geheel getal uit de reeks 1 tot en met 10. Evenzo wordt voor Maatschappijleer een afgerond SE-eindcijfer gegeven (zie artikel 2.9.5 van het examenreglement). Van beide afgeronde cijfers wordt het rekenkundig gemiddelde bepaald. Is dit gemiddelde niet een geheel getal, dan wordt het, indien het getal gevormd door de cijfers achter de komma 45 of minder is, naar beneden afgerond en indien dit 50 of meer is, naar boven afgerond, in beide gevallen tot een geheel getal. Het zo verkregen combinatiecijfer telt volwaardig mee bij de bepaling van de examenuitslag.

4. Indien dat nodig is om de kandidaat te laten slagen, betrekken de directeur en de examensecretaris een of meer eindcijfers van de vakken niet bij het bepalen van de definitieve einduitslag. De overgebleven vakken dienen een eindexamen te vormen.
5. De kandidaat die eindexamen heeft afgelegd en niet voldoet aan de voorwaarden hierboven genoemd, is afgewezen, behoudens de mogelijkheid tot herkansing, bedoeld in art.2.11 van dit examenreglement.
6. Zodra de uitslag van het CE is vastgesteld, deelt (delen) de directeur en/of diens plaatsvervanger(s) die aan iedere kandidaat mee. Alle kandidaten dienen zich daartoe op een door de directeur te bepalen tijdstip op school te vervoegen.

De directeur of diens plaatsvervanger wijst de kandidaten op de bepalingen van het Eindexamenbesluit inzake herkansingen.

Artikel 2.11 Herkansingen en herexamens

1. De kandidaat heeft het recht in het tweede tijdvak van het CE deel te nemen aan de herkansing van het CE in één vak. Het hoogste van de cijfers behaald bij de herkansing en bij het eerder afgelegde centraal examen geldt als definitief cijfer voor het CE.

De kandidaat doet een schriftelijk verzoek tot herkansing aan de directeur vóór een jaarlijks door deze te bepalen dag en tijdstip.

2. Door het vragen van een herkansing voor het CE wordt de uitslag van het examen een voorlopige.
3. Na afloop van de herkansing wordt de uitslag definitief vastgesteld en aan de kandidaat meegedeeld.

Artikel 2.12 Diploma en cijferlijst

1. De directeur reikt op grond van de definitieve uitslag aan elke kandidaat die eindexamen heeft afgelegd, een cijferlijst uit waarop voor zover van toepassing zijn vermeld:
 - a. de cijfers voor het SE en de cijfers voor het CE;
 - b. het vak (de vakken) en het onderwerp of de titel van het profielwerkstuk, alsmede de beoordeling van het profielwerkstuk;
 - c. de beoordeling van de vakken CKV en LO;
 - d. de eindcijfers voor de examenvakken;
 - e. de uitslag van het examen.
2. De directeur reikt op grond van de definitieve uitslag aan elke voor het eindexamen geslaagde kandidaat een diploma uit waarop het profiel is (de profielen zijn) vermeld dat (die) bij de uitslag is (zijn) betrokken.
3. Indien de kandidaat in meer vakken examen heeft afgelegd dan in de vakken die samen tenminste een eindexamen vormen, worden de vakken die niet bij de bepaling van de uitslag zijn betrokken, op de cijferlijst vermeld tenzij de kandidaat daartegen bedenkingen heeft geuit.

Artikel 2.13 Inzage examenwerk

Het CE-werk van de kandidaten wordt gedurende tenminste zes maanden na de vaststelling van de uitslag bewaard door de directeur, ter inzage voor belanghebbenden. Deze inzage kan uitsluitend geschieden in tegenwoordigheid van de examensecretaris of van een door hem aangewezen docent. Na het verstrijken van deze termijn wordt het gemaakte werk onaangekondigd vernietigd.

Artikel 2.14 Afwijkende vorm van examineren

1. De directeur kan toestaan dat een lichamelijk of geestelijk gehandicapte kandidaat het CE gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de directeur de wijze waarop het CE zal worden afgelegd. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.
2. De directeur kan een kandidaat die met inbegrip van het schooljaar waarin hij eindexamen aflegt ten hoogste zes jaren onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is, met betrekking tot het vak Nederlandse taal en letterkunde of tot enig vak waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is, een verlenging van de duur van het CE-onderdeel met ten hoogste 30 minuten.
3. De directeur kan, de inspectie gehoord hebbende, toestaan dat ten aanzien van kandidaten die in het laatste leerjaar langdurig ziek zijn en ten aanzien van kandidaten die lange tijd niet in staat zijn geweest onderwijs in het laatste leerjaar te volgen, het centraal examen gespreid over twee schooljaren wordt afgenomen.

PROGRAMMA VAN TOETSING EN AFSLUITING HAVO

1 Overzicht van de vakken in het Gemeenschappelijk deel, Profieldeel en Vrije deel (examenvakken met studielasturen)

Het Gemeenschappelijk Deel

Vak	studielasturen (slu)
Nederlands	400
Engels	360
maatschappijleer	120
lichamelijke opvoeding	120
culturele kunstzinnige vorming	120

Het Profieldeel

Natuur & Techniek	Natuur & Gezondheid	Economie & Maatschappij
-------------------	---------------------	-------------------------

Verplichte profielvakken:	slu	Verplichte profielvakken:	slu	Verplichte profielvakken:	slu
wiskunde B	360	wiskunde A (of B)	320 (360)	wiskunde A (of B)	320 (360)
natuurkunde	400	biologie	400	economie	400
scheikunde	320	scheikunde	400	geschiedenis	320
Profielkeuzevakken (1 te kiezen uit):		Profielkeuzevakken (1 te kiezen uit):		Profielkeuzevakken (1 te kiezen uit):	
biologie	400	natuurkunde	400	M&O	320
natuur, leven & technologie	320	natuur, leven & technologie	320	Frans	400
Informatica		O&O		Duits	400

Het vrije deel

Keuze-examenvak (1 te kiezen uit):		Keuze-examenvak (1 te kiezen uit):		Keuze-examenvak (1 te kiezen uit):	slu
De niet gekozen profiel(keuze)vakken		De niet gekozen profiel(keuze)vakken		Frans	400
				Duits	400
				biologie	400
				Informatica	320

2 De inhoud van het eindexamen

Het eindexamen omvat:

- de vakken van het gemeenschappelijk deel van elk profiel;
- de vakken van het profieldeel van een profiel, waarbij inbegrepen een profielwerkstuk;
- de vakken en andere programmaonderdelen van het vrije deel van elk profiel, met een normatieve studielast van tenminste 320 uur.

3 Vakken met schoolexamen en/of centraal examen

Het overzicht van vakken t.a.v. centraal examen en/of schoolexamen luidt als volgt:

	CE	SE
<u>Gemeenschappelijk deel</u>		
Nederlands	X	X
Engels	X	X
CKV		X
Maatschappijleer		X
Lichamelijke Oefening		X
<u>Profieldeel en vrije deel</u>		
Natuur, leven & technologie		X
Alle profielvakken	X	X
Informatica		X
O&O		X

4 Literatuur

Literatuur wordt in het schoolexamen getoetst bij de afzonderlijke talen: Nederlands, Engels en indien van toepassing Frans en/of Duits. Hiervoor wordt geen apart SE-eindcijfer toegekend.

5 Combinatiecijfer

Voor het profielwerkstuk wordt een cijfer gegeven dat is afgerond op een geheel getal uit de reeks 1 tot en met 10. Evenzo wordt voor Maatschappijleer en CKV een afgerond SE-eindcijfer gegeven (zie artikel 2.9.5 van het examenreglement). Van alle drie de afgeronde cijfers wordt het rekenkundig gemiddelde bepaald. Is dit gemiddelde niet een geheel getal, dan wordt het, indien het getal gevormd door de cijfers achter de komma 45 of minder is, naar beneden afgerond en indien dit 50 of meer is, naar boven afgerond, in beide gevallen tot een geheel getal. Het zo verkregen combinatiecijfer telt volwaardig mee bij de bepaling van de examenuitslag.

Is het afgeronde cijfer voor een van beide componenten van het combinatiecijfer lager dan vier (dus drie, twee of één) dan kan geen diploma worden uitgereikt.

6 Moment van afname

Voor de leerlingen in 5 HAVO worden drie toetsperioden georganiseerd. Deze zijn gepland in oktober/november, januari en maart/april.

Het SE wordt uiterlijk half april afgesloten. Het CE vindt plaats in mei/juni.

7 Doubleren

Voor leerlingen die 5 HAVO doubleren, gelden de volgende regels:

- vakken die worden afgesloten met een schoolexamen en waarvoor de leerling een **voldoende SE-eindcijfer** heeft behaald, hoeven door de leerling niet opnieuw gedaan te worden; de leerling is hiertoe wel gerechtigd; bovendien geldt dat het hoogste behaalde eindcijfer telt;
- eenzelfde regeling geldt ten aanzien van het behaalde combinatie cijfer.
- praktische opdrachten waarvoor de leerling een voldoende heeft behaald, behoeven niet opnieuw te worden gedaan; de leerling is hiertoe wel gerechtigd; hierbij geldt echter dat het **nieuwe** cijfer telt;
- handelingsdelen die naar behoren zijn gedaan, behoeven niet opnieuw gedaan te worden;
- een profielwerkstuk met een cijfer vier of hoger behoeft niet opnieuw gedaan te worden mits het combinatiecijfer voldoende is;
- het vak maatschappijleer dat is afgesloten met een eindcijfer vier of hoger behoeft niet opnieuw gedaan te worden mits het combinatiecijfer voldoende is;
- alle overige toetsen uit het laatst gevolgde cursusjaar moeten opnieuw worden gedaan, waarbij het **nieuwe** cijfer telt;
- de lessen in alle vakken moeten volledig door de leerling worden gevolgd, met uitzondering van de lessen in een vak dat wordt afgesloten met een schoolexamen en waarvoor de leerling een voldoende eindcijfer heeft behaald.
- Indien een leerling die een leerjaar doubleert een schoolexamentoets herkanst en daarmee het in het lopende cursusjaar behaalde resultaat niet verbetert, kan de examinator na overleg met de examensecretaris besluiten een in het voorafgaande cursusjaar behaald cijfer als herkansingscijfer te laten tellen. Dit is slechts mogelijk indien de stofomschrijving, de gewichtsfactor en de afnametijd voor de bedoelde toetsen volledig overeenkomen.

8 Overzicht van toegestane hulpmiddelen bij het examen

Bij alle vakken is het zogenaamde basispakket aan hulpmiddelen toegestaan.

Dit omvat: schrijfmaterialen (pennen), tekenpotlood, blauw en rood kleurpotlood, liniaal met millimeterverdeling, passer, geometrische driehoek, vlakgum, door de school gewaarmerkt millimeterpapier, niet programmeerbaar rekenapparaat.

Naast het basispakket zijn de volgende vakspecifieke hulpmiddelen toegestaan:

Alle examens	woordenboek Ne
Frans	woordenboek Fa - Ne en Ne - Fa
Duits	woordenboek Du - Ne en Ne - Du
Engels	woordenboek En - Ne en Ne - En
Aardrijkskunde	Bosatlas 52 ^e of 53 ^e druk
Economie	rekenmachine
M&O	rekenmachine
Wiskunde	grafische rekenmachine; roosterpapier in cm ²

N.B.

Woordenboeken, atlassen, tabellenboekjes en alle toegestane papiersoorten worden door de school verstrekt. Voor alle andere materialen dient de kandidaat zelf te zorgen.

9. Voortgangstoetsen en schoolexamentoetsen

In HAVO 4 worden vrijwel geen (afsluitende) schoolexamentoetsen gegeven.

Alleen voor maatschappijleer en CKV staan alle SE-toetsen en een voor het SE meetellende praktische opdracht ingepland. Het vak maatschappijleer en het vak CKV worden immers geheel in HAVO 4 afgesloten. Het schoolexamen voor de overige vakken wordt pas aan het einde van H5 afgesloten. Voor de meeste vakken volgt dan ook nog het centraal examen.

Toetsen die niet meetellen voor de bepaling van het schoolexamencijfer worden voortgangstoetsen genoemd. Ook deze toetsen worden in het PTA vermeld, maar staan ook aangegeven in de reguliere lesplanning (studiewijzers).

10. Kijk- en luistertoetsen

Frans	januari
Engels	januari
Duits	januari